

OPEN 6, **Gijs van Oenen, Het nieuwe veiligdom. De interpassieve transformatie van de publieke sfeer**

Interpassief genot

Hoe staat het met de interpassiviteit in relatie tot de veiligheid, en het publieke domein? Ik denk dat hier dezelfde mechanismen aan het werk zijn. H.J.A. Hoflands treffende analyse van een recente minicontroverse kan dit illustreren. 200.000 Amsterdamse huishoudens ontvingen rond kerst 2003 een formulier van het 'Registratie Orgaan Nederland'. Gevraagd werd aan te kruisen of men illegalen kende en zo ja, of men bereid was deze aan te geven. Dit 'orgaan' was echter geen overheidsinstelling, maar een schuilnaam voor een project van kunstenaar Martijn Engelbregt, die hierin samenwerkte met politiek-cultureel centrum De Balie. In brede kring ontstond verontwaardiging: deze kwestie zou, mede vanwege mogelijke associaties met de Duitse bezetting, te gevoelig liggen om te exploiteren voor een kunstproject.

Maar Hofland zag in dat hier aan een heel andere gevoeligheid wordt geraakt. Hij schreef: 'Nederland kan zich dol individualiseren, miskende automobilisten legen hun machinegeweer op radarkastjes, buschauffeurs weten 's ochtends niet of ze levend thuis zullen komen (...), maar komt er een gedrukt formulier in de brievenbus dan verandert de zaak. Er is toch nog gezag, zou je zeggen, maar welk gezag.' In mijn termen: Engelbregt raakte aan de interpassieve gevoeligheid. Burgers hebben geen enkel probleem met het excessieve, emotiebelevende gedrag in de publieke sfeer. Zij genieten daarvan. Het formulier raakt echter aan het nog excessievere, maar heimelijke genot dat

zij beleven door zich nabij het beleidsproductieproces te vinden. Invullen van het formulier betekent een explicitering van deze nabijheid en openbaring van het daaraan verbonden genot. Engelbregts ondervraging vormt daarmee in feite een bespotting van de burger. Het formulier bezorgt hem de schaamte betrapte te zijn in zijn interpassief genot, zijn meest geliefde maar meest geheime exces – een Lacaniaan als Zizek zou zeggen dat de ‘gewone’ publieke excessen eigenlijk alleen bestaan om dit ene meest geheime exces te maskeren.